

Museum Het Spinozahuis

Jaarverslag 2024

Inleiding

Op 24 maart 1899 werd het Spinozahuis in Rijnsburg na een grondige renovatie door de toenmalige voorzitter van de Vereniging het Spinozahuis feestelijk ingewijd. Vanaf die datum – vorig jaar 125 jaar geleden – vervult het huis een museumfunctie. In aanvang waren twee kamers opengesteld voor bezoekers. De overige ruimten dienden als woonhuis. In 2012, na het vertrek van de laatste bewoners, kreeg het Spinozahuis, wederom na verschillende aanpassingen, in zijn geheel een museumfunctie.

Ook 2024 vormde een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van het museum. Op 27 september vond de feestelijke ingebruikname plaats van de nieuwe entree- en ontvangstruimte van het museum. De herinrichting van de tuin werd afgerond met de opening van de buitenexpositie “Zo vrij als een vogel”. Ook werd het startsein gegeven voor de herinrichting van de benedenverdieping. Al met al belangrijke stappen op weg naar een compleet vernieuwd museum dat recht doet aan het belang van het gedachtegoed van Spinoza.

Niet alleen vanwege deze gebeurtenissen was 2024 een jaar met een gouden randje. Minstens zo belangrijk: meer bezoekers dan ooit bezochten het museum en maakten kennis met leven en gedachtegoed van Spinoza. In veel gevallen met uitleg van een deskundige vrijwilliger. Een dergelijke, op maat gesneden toelichting maakt een verblijf

in het museum voor veel bezoekers tot een bijzondere ervaring.

Ook parallelle activiteiten waaronder het Filosofisch Café, lezingen en kinderactiviteiten trokken veel deelnemers.

Deze resultaten zijn behaald dankzij de inzet van de vele deskundige en gemotiveerde vrijwilligers waarop Museum Het Spinozahuis (hierna: MHS) draait. Ontvangst en rondleiding van bezoekers, communicatie, educatie, beheer en onderhoud, de museumwinkel, financiën: stuk voor stuk taken die door vrijwilligers worden uitgevoerd. Zij zijn de motor van ons museum.

Met dit jaarverslag rapporteert de Museum Commissie aan het bestuur van de Vereniging Het Spinozahuis (VHS) en haar leden over de activiteiten in 2024 en waarmee is bereikt.

De financiële verantwoording maakt geen deel uit van dit verslag. Hiervoor verwijzen wij naar het financiële jaarverslag van de VHS dat later dit jaar verschijnt.

In al zijn bondigheid toont dit jaarverslag hoe springlevend Museum Het Spinozahuis na 125 jaar nog steeds is.

Rijnsburg, februari 2024

De Museum Commissie van
Museum Het Spinozahuis.

Publiek en expositie

Bezoekers

Het aantal bezoekers en deelnemers aan museumactiviteiten was in 2024 met ruim 3700 het hoogste ooit. Wat daarbij opvalt is dat het aandeel buitenlandse bezoekers in 2024 relatief (maar ook in absolute zin) lager lag dan het jaar daarvoor. Een duidelijke verklaring hiervoor ontbreekt.

De in de tabel vermelde bijzondere activiteiten betreffen de lezingencyclus 2024, kinderactiviteiten (inclusief kunstroute) en het Filosofisch Café.

Open dagen

Net als andere jaren deed MHS in 2024 mee aan de landelijke Open Monumentendagen. In tegenstelling tot andere locaties in de gemeente Katwijk, deed het museum ook op zondag mee.

Ook participeerden wij in de lokale Open Tuinendag.

Buiten-expositie

Na voltooiing van de herinrichting van de tuin is een buitenexpositie onder de naam “Zo vrij als een vogel” in gebruik genomen. In deze

expositie kunnen bezoekers tientallen vogelhuisjes openen en daarbij op laagdrempelig wijze een beeld krijgen van het gedachtegoed van Spinoza. De expositie was eerder te zien en te beleven bij het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Tot de thema’s die aan de orde komen behoren de kunst van het filosoferen, de prijs van een eigen mening en vrijheid van meningsuiting.

Pilot-expositie

Parallel aan de bouw van de nieuwe entree zijn in het museum twee nieuwe expositieruimten gerealiseerd. Vooruitlopend op de herinrichting van de gehele benedenverdieping zijn deze, in lijn met het tentoonstellingsplan voor het gehele museum, ingericht als pilot. Bezoekers wordt gevraagd na afloop van hun bezoek hun ervaringen met ons te delen. Deze feedback, en onze ervaringen met de organisatie van de pilot-inrichting, gebruiken we bij de komende herinrichting van het gehele museum.

	2019	2022	2023	2024
Aantal bezoekers	1900	1636	2113	2698
Buitenland	36%	46%	42%	34%
Museumjaarkaart	42%	39%	45%	45%
Aantal groepen	40	19	29	40
Deelnemers	555	282	404	453
Bijzondere activiteiten	110	220	472	580
Totaal	2565	2138	3106	3731

Participatie en educatie

Parallel aan de vernieuwing van het museum bouwen we de participatie- en educatie-activiteiten uit. Onze aanpak daarbij is: werkenderwijs ervaren “wat werkt en wat niet werkt”. Die kennis gebruiken we bij het opzetten van het participatie- en educatieprogramma dat vanaf 1-1-2026 structureel bijdraagt aan het realiseren van de ambities van het dan vernieuwde museum. Vfonds, Fonds Cultuurparticipatie en de gemeente Katwijk steunen ons financieel bij het ontwikkelen, testen en evalueren van de educatie- en participatie-activiteiten.

Scholenprogramma

In 2024 is verder gewerkt aan het uitbouwen van ons scholenprogramma, waarbij scholen een belangrijke rol spelen bij de invulling van schoolbezoek.

Bijzondere vermelding verdient de publicatie in 2024 van het themanummer *Spinoza* van het vakblad van de Vereniging filosofiedocenten in het voortgezet onderwijs (VFVO).

Kunstroute

Ook dit jaar deed MHS weer mee aan de door de Katwijkse basisscholen georganiseerde kunstroute. Zo'n 160 kinderen bezochten het museum en namen deel aan verschillende activiteiten.

Kinderactiviteiten

In 2024 organiseerde MHS tijdens de schoolvakanties verschillende kinderactiviteiten. Het gaat om een combinatie van “doen” en “leren”. Thema's die aan de orde kwamen waren onder meer “het heelal” en “kruiden in de 17e eeuw”.

De opening van de landelijke week van de kinderfilosofie op 13 april 2024 vond plaats in het museum en kreeg landelijke aandacht in de pers. Het thema was “Is chaos erg?”.

Filosofisch Café

De zeven Filosofische Cafés die in 2024 zijn georganiseerd waren een groot succes. De reacties van de deelnemers waren zeer positief. Alle bijeenkomsten waren “uitverkocht”.

Lezingen

In maart organiseerden wij een goed bezochte lezing over het thema ‘vrijheid’, verzorgd door Maarten van Buuren. Met de vrijwilligers vond een tweetal verdiepingssessies plaats over hetzelfde thema. Yoram Stein was hierbij inleider en gespreksleider.

Donderdag 25 ~~januari~~ **februari** 2024
Filosofisch Café

‘Levenskunst:
Wat is dat, en hoe doe je dat?’

Extra avond!!
februari

Communicatie - Marketing

Website en huisstijl

De ontwikkeling van een nieuwe website en huisstijl voor de Vereniging het Spinozahuis en de daaronder vallende organisatie-onderdelen (Museum Het Spinozahuis en de leeszaal van de Domus Spinozana) is in 2024 nagenoeg afgerond. Naar verwachting worden beide in het eerste kwartaal van 2025 in gebruik genomen. Vooruitlopend hierop hier alvast de logo's.

De nieuwe huisstijl draagt bij aan de zichtbaarheid, herkenbaarheid en verbondenheid van de verschillende onderdelen van de Vereniging. Specifiek voor Museum Het Spinozahuis ondersteunt de nieuwe website het museale verhaal en komt het tegemoet aan de behoeften van relevante doelgroepen.

Spinozamail

In 2024 is de mogelijkheid gecreëerd tot aanmelding voor de "Spinozamail". Belangstellenden worden hiermee geattendeerd op voor hen interessante activiteiten, zoals lezingen, Filosofische Cafés, tijdelijke tentoonstellingen, vakantie-activiteiten, etc.

MHS in de media

Ook in het verslagjaar zijn weer de nodige persberichten uitgebracht en verwerkt in artikelen in met name lokale bladen.

Het resultaat: flinke belangstelling voor de lezingen, het Filosofisch Café, de lezingen en de kinderactiviteiten.

Sociale media

Met name Facebook blijkt voor het museum een effectief kanaal om informatie over het museum en haar activiteiten te delen. Het aantal volgers groeit gestaag en de op facebook geplaatste berichten hebben een groot bereik. Daarnaast communiceert het museum ook via Instagram.

Folders

Voor toeristen en dagjesmensen die de Bollenstreek en Leiden bezoeken zijn ook dit jaar weer Nederlandstalige en drietalige MHS-folders verspreid onder toeristische locaties, zoals vakantieparken, hotels en campings in de regio.

Organisatie en bedrijfsvoering

Vrijwilligers

MHS mag zich verheugen in een groep gemotiveerde vrijwilligers. Zij treden op als gastheer/gastvrouw en leiden de bezoekers rond. Zij onderhouden het gebouw en de tuin, dragen zorg voor het rooster, regelen in- en verkoop van boeken en merchandise, beheren de financiën en/of zijn lid van een van de werkgroepen.

Nieuwe vrijwilligers worden ingewerkt door ervaren vrijwilligers en hebben toegang tot een uitgebreid pakket informatie over leven en gedachtegoed van Spinoza.

Verdiepingslezingen voorzien de vrijwilligers van aanvullende informatie over deze onderwerpen en gaan in op de context waarbinnen Spinoza zijn gedachtegoed ontwikkelde. Zo werden in 2024 verschillende lezingen over het thema vrijheid georganiseerd.

Het aantal vrijwilligers is dit jaar stabiel gebleven: instroom en uitstroom hielden elkaar in evenwicht. Het totale aantal vrijwilligers bedraagt 30.

Beheer en onderhoud

De vernieuwingsoperatie heeft de vrijwilligers die zich met beheer en onderhoud bezighouden veel extra werk bezorgd. Het schoonmaken van ruimten waarin werkzaamheden plaatsvonden, het inrichten van de tuin, het installeren van een nieuwe kassa en van beveiligingssystemen, het schilderen van het binnenwerk: het is te veel om op te noemen. Letterlijk en figuurlijk een onbetaalbare inzet waarmee we erg blij zijn.

Project Vernieuwing

Begin 2023 heeft het bestuur van de Vereniging Het Spinozahuis groen licht gegeven voor de uitvoering van de deelprojecten 1 en 2 van het [projectplan Vernieuwing MHS](#): (1) de bouw van een nieuwe entree- en ontvangstruimte, en (2) de herinrichting van de tuin. Dit besluit kon worden genomen omdat de financiering voor beide deelprojecten rond was dankzij bijdragen van de leden van de VHS, lokale bedrijven, de gemeente Katwijk, de provincie Zuid-Holland, het Spaarbank-Fonds Katwijk en de Vereniging zelf.

Nieuwbouw en herinrichting van de tuin

De nieuwe multifunctionele ontvangstruimte is, zoals in de inleiding van dit verslag genoemd, in september in gebruik genomen. Tegelijkertijd zijn ook de twee “nieuwe” expositiekamers ingericht. Deze ruimten zijn ontstaan door het verwijderen van keuken en toilet en het maken van een doorgang met de voormalige lenzenkamer. Het betreft een “pilot” waarmee we kennis en ervaring opdoen die ons van pas komt bij de “grote herinrichting”.

De tuin is dit voorjaar opnieuw ingericht. Hij biedt een laagdrempelige buitententoonstelling: “Zo vrij als een Vogel”. Een kruidentuin maakt deel uit van de nieuwe tuininrichting; met name ten behoeve van educatieve doeleinden, waaronder kinderactiviteiten. De Spinozabuste van

Oswald Wenckebach heeft een mooie centrale plaats in de tuin gekregen.

Herinrichting Museum

De herinrichting van het museum wordt gefaseerd uitgevoerd, te starten met de benedenverdieping. Met de herinrichting van dit deel van het museum worden de kerndoelen van de herinrichting grotendeels gehaald. Voor de financiering van deze eerste fase van de herinrichting zijn bijdragen toegezegd door een groot aantal fondsen, provincie en de gemeente.

Het opnieuw inrichten van de bovenverdieping is aan de orde zodra de daarvoor benodigde financiële middelen beschikbaar zijn.

Vanaf september 2024 wordt gewerkt aan de gedetailleerde uitwerking van het tentoonstellingsconcept, zoals vastgelegd in het tentoonstellingsplan (bijlage bij het projectplan). De verwachting is dat de feitelijke herinrichting rond de zomer van 2025 plaatsvindt.

Museum Het Spinozahuis
Spinozalaan 29
2231 SG Rijnsburg
www.museumhetspinozahuis.nl
museum@spinozahuis.nl

